

Sygn. akt VIII U 1251/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Anna Capik-Pater
Protokolant	Agata Kędzierawska

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2022 r. w Gliwicach

sprawy Z. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania Z. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 20 sierpnia 2021 r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu Z. Ś. prawo do rekompensaty poczynając od 20 lipca 2021 roku;

2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Anna Capik-Pater

Sygn. akt VIII U 1251/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 sierpnia 2021r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu Z. Ś. prawa do rekompensaty, gdyż ubezpieczony nie udokumentował żadnego okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Organ rentowy wskazał, że do takiej pracy nie zaliczył okresu zatrudnienia ubezpieczonego od 3 listopada 1979r. do 31 grudnia 2008r., ponieważ stanowiska, na których ubezpieczony był zatrudniony, to jest samodzielny technolog, Kierownik Oddziału Przygotowania Produkcji, Kierownik Oddziału Utrzymania (...) Wydziału (...) specjalista do spraw gospodarki remontowej nie są stanowiskami bezpośrednio stale i w pełnym wymiarze nadzorującymi pracowników wymienionych w wykazie.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, po uprzednim zaliczeniu do takiej pracy okresu zatrudnienia od 3 listopada 1979r. do 6 kwietnia 2008r. Ubezpieczony wniósł także o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w decyzji zaskarżonej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z 22 lipca 2021r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu Z. Ś. (ur. (...)) zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 20 lipca 2020r., to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Wysokość świadczenia organ rentowy obliczył zgodnie z art.25 i art.26 ustawy emerytalnej.

Następnie organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną.

Pracę zawodową ubezpieczony rozpoczął w 1977r. podejmując zatrudnienie w Zakładach (...) w T..

Ubezpieczony od 3 listopada 1979r. do 28 lipca 2021r. był zatrudniony w Hucie (...) Spółka Akcyjna M. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach:

- od 3 listopada 1979r. do 30 czerwca 1989r. – samodzielnego technologa,
- od 1 lipca 1989r. do 19 lipca 1998r. – Kierownika Oddziału Przygotowania Produkcji,
- od 20 lipca 1998r. do 30 września 1998r. – Kierownika Oddziału Przygotowania Produkcji oddelegowanego do Wydziału Spiekalni i K. Siarkowego,
- od 1 października 1998r. do 6 kwietnia 2008r. - Kierownika Oddziału Utrzymania (...) Wydziału Spiekalni i K. Siarkowego,
- od 7 kwietnia 2008r. do 31 grudnia 2008r. - specjalisty ds. gospodarki remontowej.

Zakład pracy sporządził dla ubezpieczonego świadectwa pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w dniu 8 lipca 2021r. zawierając w nich adnotacje, że:

- ubezpieczony od 3 listopada 1979r. do 19 lipca 1998r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace określone w wykazie A dziale XIV poz.24: „ Kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji oraz dozór inżyniersko-techniczny w oddziałach wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie,
- od 20 lipca 1998r. do 6 kwietnia 2008r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w wykazie B dziale IV poz.2 – „ Prace wykonywane bezpośrednio przy produkcji ołowiu i kadmu oraz przetwórstwie tych metali ”.

Huta (...) zajmuje się produkcją cynku, ołowiu, kadmu, kwasu siarkowego. W latach 1980 – 1990 Huta składała się z 6 wydziałów produkcyjnych, dwóch spiekalni, dwóch pieców szybowych, rafinerii ołowiu i dużego wydziału pieców przewalowych. Były tam też trzy inne działy: Głównego(...), Głównego (...), Głównego (...) oraz Wydział (...).

W okresie od 3 listopada 1979r. do 19 lipca 1998r., pomimo różnego nazewnictwa stanowisk pracy, ubezpieczony zasadniczo wykonywał taką samą pracę. Pracował w tym czasie w D. Głównego Mechanika, który sprawuje nadzór, prowadzi remonty i serwis

na wydziałach produkcyjnych. Do obowiązków ubezpieczonego należało sprawowanie czynności nadzoru i kontroli serwisu mechanicznego, który wykonywał remonty urządzeń produkcyjnych, wymianę urządzeń, diagnostykę. W tym celu ubezpieczony codziennie musiał udawać się na wydziały produkcyjne i tam wykonywać czynności dozoru. Ubezpieczony nadzorował remonty, które nie wymagały zatrzymania pracy wydziałów produkcyjnych, a także prace remontowe podczas awarii, kiedy wydział musiał przestać pracować i wreszcie prace serwisowe podczas postojów technologicznych. Początkowo były to postoje 3-dniowe, potem jednodniowe. Zdarzyły się także postój miesięczny oraz dwutygodniowy. Na takich postojach były wymieniane i remontowane maszyny i urządzenia technologiczne: urządzenia zasypowe, nagrzewnice dmuchu, wentylatory. Urządzenia zasypowe obejmują cały układ urządzeń naważających gorący spiek, który poprzez automatyczną suwnicę transportowany jest na piec szybowy. Tych urządzeń było bardzo dużo. Remont urządzeń polegał w dużej mierze na wymianie na nowe, a stare urządzenie podlegało regeneracji. Regeneracja urządzenia była dokonywana bądź w warsztacie, bądź też bezpośrednio na wydziale produkcyjnym. Ubezpieczony zajmował się dozorem inżyniersko – technicznym na oddziałach Huty (...), Wydziale Rafinerii, Wydziale P. Szybowego i Wydziale Spiekalni. Były to wydziały produkcyjne, gdy Wydział Hut (...) wytwarzał tlenek cynku w piecach przewalowych, drugi wydział produkował ołów, Wydział Spiekalni produkował spiek cynkowo – ołowiowy, natomiast na Wydziale P. Szybowego uzyskiwało się wysokiej jakości cynk. Na wydziale Spiekalni materiały (siarczki, tlenki, koksik, wapno, krzemionka) są podawane na taśmach do układów naważania i mieszalnika. Po wymieszaniu są podawane na maszynę spiekalniczą, gdzie temperatura sięga 1000°C. Tam materiały syplkie i mokre są spiekane w grudy o dużej porowatości. Te grudy są potem przez różne przesiewacze podawacze podawane do zbiorników spieku na piec szybowy. Z tego jest wytwarzany cynk. Awaryjność takich urządzeń jest bardzo duża. Jest to układ szeregowy urządzeń. Ubezpieczony musiał zapewnić ciągłość pracy. Do jego zadań należało kierowanie grupą mechaników, wykonywanie codziennych prac serwisowych, ustalenie remontów okresowych, remontów głównych.

W latach 1998 – 2008 Wydział Spiekalni miał trudności z produkcją i ubezpieczonego skierowano do wspomżenia pracy i ustabilizowania produkcji. Ubezpieczony pracował w zakładzie kadmu, który wchodził w skład spiekalni. Sprawował nadzór nad prawidłowością funkcjonowania i remontów urządzeń, które produkowały ołów i kadm oraz zajmowały się przetwórstwem tych metali. Był to dozór inżyniersko-techniczny, który obejmował przygotowanie danego urządzenia wymagającego remontu, wymianę lub naprawę i prace odbiorowe, tj. np. sprawdzenie czy dane urządzenie zostało prawidłowo zamontowane, sprawdza się wówczas parametry i czy jest ono sprawne technicznie. W wydziale było zamontowanych ok. 100-200 urządzeń w ruchu i stąd pracy było bardzo dużo. Ubezpieczony codziennie wychodził do pracy z brygadą do danych urządzeń, gdyż remonty były prowadzone każdego dnia i przebywał na hali produkcyjnej przez całą dniówkę, a czasem dłużej. Ubezpieczony nadzorował pracę tych mechaników, którzy dbali o to by wydziały produkcyjne pracowały w ruchu ciągłym, a byli to starszy mistrz, mistrz, ślusarz, ślusarz-spawacz, ślusarz remontowy. Łącznie nadzorował pracę około 50-60 osób. Nadzorował prace serwisowe także podczas postojów. Były to postoje planowane, które zdarzały się co dwa tygodnie i podczas których mechanicy zajmowali się remontem urządzeń, a technolodzy pracami czyszczeniowymi. Wydział Utrzymania (...) dysponował także warsztatem, który znajdował się bezpośrednio przy wydziale produkcyjnym i gdzie pracowali ci sami pracownicy co na wydziałach, gdy zdarzało się, że niektóre urządzenia trzeba było zdemontować i przenieść do warsztatu celem dokonania naprawy czy regeneracji.

Ubezpieczony pracował w ubraniu kwasoodpornym, w masce, hełmie i rękawicach. Używał też strojów (...) (ochronnych przed skażeniami chemicznymi). Podczas pracy był narażony na takie czynniki szkodliwe jak temperatura, zapylenie, praca w wymuszonej pozycji w zbiornikach i pomieszczeniach zamkniętych, a także szkodliwe czynniki chemiczne takie jak tlenek węgla, kwas siarkowy, metale ciężkie.

Razem z ubezpieczonym pracowali:

- P. W.,

- A. U., który pracował w okresie od 1 września 1985r. do 30 czerwca 2005r.

na stanowiskach Z-cy Kierownika Wydziału i Kierownika Wydziału P. Szybowego, kierownika oddziału; prawomocnym wyrokiem z 3 marca 2021r. sygn. VIII U 788/20 Sąd Okręgowy w Gliwicach przyznał świadkowi prawo do rekompensaty po uprzednim zaliczeniu ww. okresu zatrudnienia do pracy w warunkach szczególnych z wykazu A działu XIV poz.24,

- T. S., który w Hucie (...) pracował od 1980r., w tym od 1998-2005 był Kierownikiem Wydziału Spiekalni i K. Siarkowego, w którym znajdował się Oddział Utrzymania (...), którego kierownikiem był ubezpieczony.

W 1989r. Huta (...) została wpisana się na (...) zakładów przeznaczonych do zamknięcia z racji dużego zagrożenia spowodowanego m.in. przez związki chemiczne ołowiu, kadmu, arsenu, talu. Z tego powodu od 1990r. rozpoczęło się zatrzymywanie części zakładu, w tym Huty (...).

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zawartej w aktach organu rentowego, aktach osobowych ubezpieczonego, aktach osobowych świadków A. U. i T. S., zeznań świadków P. W., A. U., T. S., zeznań ubezpieczonego (protokół elektroniczny z rozprawy z: 2 lutego 2022r. czas 00:13:16 – 00:49:07, 16 marca 2022r. czas 00:02:53 – 01:28:55).

Sąd dał wiarę zeznaniom słuchanych w sprawie świadków, którzy współpracowali z ubezpieczonym w okresie spornym oraz zeznaniom ubezpieczonego, gdyż były one rzeczowe, szczegółowe, zgodne ze sobą i korespondujące ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego Z. Ś. zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 965 ze zm.), rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

W myśl ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy czym chodzi tu o prawo do wcześniejszej emerytury. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z 17 grudnia 2015r. (sygn. akt III AUa 717/15), celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (w myśl art.23 ustawy rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty.

Ubezpieczony Z. Ś. jest uprawniony do emerytury z powszechnego wieku emerytalnego, w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 291 ze zm.). Jednocześnie ubezpieczony nie spełnia przesłanek do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdyż na dzień 31 grudnia 1998r. nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, bowiem pracę podjął dopiero w 1977r. Ubezpieczony nie spełnia także przesłanek prawa do emerytury pomostowej już chociażby tylko z tego względu, że nie legitymuje się żadnym okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wymienionej w Załączniku nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych (do takiej pracy nie sposób zaliczyć pracy wykonywanej w okresie spornym). W takiej sytuacji możliwe jest przyznanie mu prawa do rekompensaty na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych pod warunkiem, że legitymuje się on co najmniej 15 – letnim okresem pracy w

szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - art. 21 ust. 1 ustawy).

W rozpoznawanej sprawie spór sprowadzał się do ustalenia, czy istnieją podstawy do zaliczenia do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Hucie (...) od 3 listopada 1979r. do 6 kwietnia 2008r. kiedy to ubezpieczony zajmował stanowiska: samodzielnego technologa, Kierownika Oddziału Przygotowania Produkcji, Kierownika Oddziału Przygotowania Produkcji oddelegowanego do Wydziału (...), Kierownika Oddziału Utrzymania (...) Wydziału (...).

W stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz 43 ze zm.) wydziale A dziale XIV poz.24 wymieniono prace w szczególnych warunkach: „ Kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie ”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym, jeżeli czynności ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w wykazie A, dziale XIV, poz. 24 kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 listopada 2020r., II UK 254/19 Lex nr 308244 i orzeczenia wymienione w uzasadnieniu tego postanowienia).

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe pozwala, zdaniem Sądu, na przyjęcie, że ubezpieczony w spornym okresie zatrudnienia faktycznie wykonywał pracę wymienioną w powyższym uregulowaniu. Ubezpieczony sprawował stały i bieżący nadzór techniczny nad pracą urządzeń wydziałów produkcyjnych oraz pracowników wykonujących remonty i konserwacje maszyn i urządzeń dla utrzymania ich sprawności i ciągłości produkcji zakładu. Z uwagi na specyfikę tych obowiązków wymagało to stałej i bezpośredniej obecności ubezpieczonego na wydziałach produkcyjnych Huty, gdzie były wykonywane prace zaliczane do prac w warunkach szczególnych (m.in. wymienione w wykazie A dziale III – prace dotyczące produkcji tlenku cynku, cynku oraz ołowiu i kadmu). Stąd wykonując taką pracę ubezpieczony był narażony na szkodliwe czynniki, podobnie jak pracownicy fizyczni zatrudnieni na wydziałach produkcyjnych, takie jak temperatura, zapylenie, czasami na pracę w wymuszonej pozycji w zbiornikach i pomieszczeniach zamkniętych, a także szkodliwe czynniki chemiczne takie jak tlenek węgla, kwas siarkowy, metale ciężkie.

Sąd zwraca uwagę, że pracodawca w Zarządzeniu Dyrektora Huty z dnia 17 lutego 1990r. zaliczył do prac w warunkach szczególnych także stanowiska pracowników bezpośredniego dozoru stale zatrudnionych w Wydziale Spiekalni oraz Wydziale Spiekalni

i K. Siarkowego, a to stanowiska kierownika wydziału, z-cy kierownika wydziału, kierownika oddziału, kierownika zmiany, st. mistrza i mistrza. Nadto, zgodnie

z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1989r. w sprawie płatnych urlopów dodatkowych dla pracowników zatrudnionych w niektórych zakładach pracy przemysłu metalurgicznego, koksowniczego i materiałów ogniotrwałych (Dz.U. 1989r., nr 40 poz.215) wszyscy bez wyjątku pracownicy Huty (...), która została uznana za jeden z kilkudziesięciu największych zakładów (...) w Polsce, na wszystkich oddziałach i wydziałach zostali uznani za pracowników wykonujących prace szczególnie uciążliwe lub w warunkach szkodliwych dla zdrowia uprawniające do dodatkowego płatnego urlopu. W przypadku pozostałych zakładów wymienionych w tym rozporządzeniu do takowego urlopu zostały zakwalifikowane tylko niektóre prace.

Ustalając powyższe Sąd oparł się na uznanych za wiarygodne zeznaniach słuchanych w sprawie świadków – byłych współpracowników ubezpieczonego, korespondujących z nimi zeznaniach ubezpieczonego, a także zgromadzonej w sprawie dokumentacji, w tym w szczególności zawartej w aktach osobowych ubezpieczonego (m.in. znajdujących się tam zakresach obowiązków na poszczególnych stanowiskach pracy). Sąd miał także na uwadze, że zakład pracy zaliczył ubezpieczonemu sporny okres jego zatrudnienia do pracy do pracy w warunkach szczególnych i wydał świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, które w świetle wyników niniejszego postępowania nie budzą wątpliwości. Również w świadectwie pracy pracodawca zawarł adnotację o wykonywaniu przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych.

Po zaliczeniu spornego okresu pracy do pracy w warunkach szczególnych, ubezpieczony na dzień 31 grudnia 2008r. legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem takiej pracy. Tym samym spełnia konieczne przesłanki do przyznania mu prawa do rekompensaty.

W konsekwencji powyższego Sąd z mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu prawo do rekompensaty od 20 lipca 2021r., czyli od daty przyznania prawa do emerytury.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 kpc w związku z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r., poz.265).

(-) sędzia Anna Capik-Pater